

Тақырып: Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы медициналық көмек

1. Сабақтың мақсаты: Білім алушыларға жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы медициналық көмек туралы түсінік беру.

2. Сабақтың барысы:

а) Ұйымдастыру кезеңі:

Взвод командирі білімгерлерді сапқа тұрғызады, оқытушыға рапорт береді, амандасу, түгендеу, білімгерлердің сырт көрінісін тексеру.

ә) Өтілген тақырыпты сұрау кезеңі:

1. Киберқауіпсіздік термині нені білдіреді?
2. ҚР да әзірленген киберқауіпсіздік тұжырымдамасының («Қазақстанның киберқалқаны») мені неде?
3. Әлеуметтік желілерді пайдалану кезінде алдын ала сақтанудың қандай іс-шараларын қабылдау керек?
4. Оқу орындарына Wi-Fi керек пе? Оны қолдану қауіпсіз бе?
5. Wi-Fi желілерін қауіпсіз пайдалану ережелері туралы әңгімелеңдер.

б) Негізгі бөлім:

Жаппай зақымдану ошақтары: атом электрстансыларындағы және табиғи апаттар (жер сілкінісі, су тасқыны және т.б.) кезінде; қауіпті авариялық-химиялық заттары бар сыйымдылықтардың қирауымен қатар жүретін техногенді апаттар салдарынан; заманауи қырып-жою құралдарын қолдану нәтижесінде және террорлық әрекет кезінде туындауы мүмкін.

Сондай-ақ халықтың басым бөлігі осындай апатпен бір мезгілде келетін әртүрлі зақымдаушы факторлардың (жарақаттану, радиациялық, химиялық немесе олардың аралас түрлері) әсеріне ұшырауы мүмкін.

Жаппай зақымдану ошағы пайда болған жағдайда бір мезгілде барлық зардап шеккендерге бірдей алғашқы медициналық көмек көрсету мүмкін емес.

Жаппай зақымдану кезіндегі іс - әрекет:

- жаппай зақымдану ошағы аймағын барлау, халық санын нақтылау, медициналық қызметтің жай-күйін, жергілікті жерді, жолмен, сумен жабдықталуының мән-жайын анықтау;
- зардап шеккендерді төтенше жағдайлар кезіндегі құтқару органдарының көмегімен іздестіру және құтқару;

- медициналық көмектің көлемі мен түрлерін, одан кейінгі эвакуацияның мүмкіндіктері мен реттілігін анықтау;
- зақымдану ошақтарынан зардап шеккендерді эвакуациялау;
- зардап шеккендерге медициналық көмек көрсету.

Жер сілкінісі кезіндегі жаппай зақымдану ошағы

Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсетудің ерекшеліктері.

Жаппай зақымдану оқиғалары кезінде зардап шеккендерді іздестіру-құтқару жұмыстары бойынша арнаулы дайындықтан өткен арнайы құрылымдар шешуші рөл атқарады. Мұндай құрылымдарда тиісті білім, іс-тәжірибе дағдылары, арнаулы киімі бар мамандар мен арнайы үйретілген іздестіру-құтқару иттері жұмыс атқарады. Бұл жасақтар өз еліндегі, сондай-ақ оның шегінен тыс жердегі жаппай зілзалалар мен апаттар аудандарына шұғыл тәртіппен аттандырылады.

Халыққа алғашқы көмек көрсету кезінде, ең алдымен, бастапқы қарап-тексеру жүргізіледі, жарақаттың түрлері, олардың адам өміріне қаншалықты қауіпті екендігі, зардап шеккендердің әрқайсысының жалпы жай-күйі, олардың қайсысы неғұрлым жедел көмек көрсетуге мұқтаж екендігі анықталады. Бастапқы қарап-тексеру негізінде зардап шеккендерге көмек көрсетудің реттілігі белгіленеді.

Жаппай зақымдану ошақтарында адамдарға алғашқы медициналық көмек көрсетудің реттілігі:

- тыныс алу мен жүрек қызметінің бұзылған функциялары қалпына келтіріледі;
- сыртқы қан кету уақытша тоқтатылады;
- жарақатты екіншілік инфекцияның түсуінен қорғайды;
- ауырсынуды басу жүргізіледі (ауырсынуды басатын дәрі-дәрмек егу, сынған қол-аяқты қолда бар құралдармен қимылсыздандыру т.б.);
- зардап шеккен адамды зембілге, тақтайларға және т.б. жатқызу;
- зардап шегушіні емдеу мекемесіне немесе АМК жасағына шұғыл әрі абайлап эвакуациялау, жасақ АҚ құрылымдарының жұмысы жағдайларында өз бөлімшелерін зақымдау ошағына тікелей жақын жерге орналастыру.

Эвакуациялау және орналастыру тәсілдері мен тәртібі

Халықты бөліп жайғастыру және эвакуациялау – халықты заманауи зақымдау құралдарынан қорғау тәсілдерінің бірі.

Сондай-ақ шоғырландырылғандар санатына қаланың тіршілік қарекетін қамтамасыз ететін объектілер қызметкерлері (коммуналдық шаруашылық қызметкерлер) де жатады.

Шоғырландырылғандар санатына жатқызылған жұмысшылар мен қызметшілер қала сыртындағы аймаққа орналастырылғаннан кейін өз кәсіпорындарындағы жұмыс үшін ауысыммен қалаға жұмысқа келеді, ал жұмыс аяқталғаннан кейін қала сыртындағы аймаққа демалу үшін қайтып оралады.

Бөліп жайғастыру дегеніміз – халықты қалалардан және басқа да елді мекендерден ұйымдасқан түрде тасып шығару және соғыс уақытында да жұмыстарын жалғастырып жатқан объектілердің қызметшілерімен жұмысшыларын жұмыс ауысымынан кейін қала сыртындағы аймаққа орналастыру.

Эвакуация (көшіру) дегеніміз – қалалар мен басқа да елді мекендерден зардап шегуші халықты ұйымдасқан түрде алып шығып немесе көлікпен тасымалдап, қала сыртындағы аймаққа орналастыру, сондай-ақ халықты су басу қаупі бар аймақтан алып шығу немесе шығару. Шоғырландырылғандардан айырмашылығы эвакуацияланғандар қала сыртындағы аймақта ерекше өкім берілгенге дейін тұра береді.

Қала сыртындағы аймақ қаладағы мүмкін болатын қирау аймақтары шектерінен тыс орналасқан аймақ болып есептеледі. Қаладағы әрбір кәсіпорынға, мекемеге, оқу орнына қала сыртындағы жоспарланған аймақта халықты орналастыратын аудан тағайындалады, ол жұмысшылардың, қызметшілердің және олардың отбасы мүшелерінің санына қарай бір немесе қатар орналасқан бірнеше елді мекен болып табылады.

Көшірілген жұмысшылар мен қызметшілер орналастырылған қала сыртындағы аудандар қала ішінде болуы мүмкін апат қауіпсіздігінен қамтамасыз етілетіндей, қалаға жұмысқа немесе қала сыртындағы аймаққа демалуға баруына уақыт аз жұмсалатындай қашықтықта орналасуы тиіс.

Шоғырландырылған халықты орналастыру аудандарын теміржол стансылары мен автомобиль жолдары магистральдарына жақын жерде ұйымдастыру да мақсатқа лайық болады.

Жұмысшыларды, қызметшілер мен олардың отбасы мүшелерін өндірістік ұстанымды сақтай отырып қоныстандырады. Бұл ретте кәсіпорынның біртұтастығы сақталады, жұмысшылар ауысымдарын қалаға жұмысқа жөнелту мен адамдарды тамақпен, медициналық қызметпен қамтамасыз ету жеңілдетіледі.

Өндірістік қызметін қала сыртындағы аймаққа ауыстырған жұмысшылар мен қызметшілерді қалада жұмыс істеуін жалғастырушы кәсіпорын жұмысшылары мен қызметшілер орналасқан аудандардан алысырақ мекендегі қолда бар өндірістік базаларға немесе жаңадан жасалған өндірістік базаларға жақын орналастырады. Өндіріспен байланысты емес және шоғырландырылған жұмысшылар мен қызметшілердің отбасы мүшелері болып табылмайтын эвакуацияланған халықты қала сыртындағы неғұрлым қашықтау аудандарға орналастырады, ал су басу қаупі бар аймақтардан эвакуацияланған халықты осы аймақтарға жақын жердегі елді мекендерге орналастырады.

Заманауи эвакуация халықты қарсыластың ядролық шабуылының неғұрлым ықтимал объектілерінен алшақ, барлық бағыттардағы қауіпсіз аймақтарға шығаруды көздейді. Бөліп жайғастыру мен эвакуация қала халқының тығыздығын төмендетеді, осыған орай халықтың шығыны айтарлықтай азаюы мүмкін.

Жұмысшылар мен олардың отбасы мүшелерін бөліп жайғастыру мен эвакуациялау өндірістік қағидат бойынша, яғни объектілер желісі бойынша, ал өндіріспен байланысты емес халықты

эвакуациялау – аумақтық қағидат, яғни ПИК (пәтер иелерінің кооперативі) арқылы тұрғылықты жері бойынша ұйымдастырылады өрі жүргізіледі.

Балалар, әдетте, ата-аналарымен бірге эвакуацияланады, бірақ оларды мектептегі және балабақшадағы балалармен бірге алып шығу да қарастырылған. Эвакуациялық шараларды тікелей ұйымдастырумен және өткізумен объектілердегі Азаматтық қорғаныс бастықтары және қалаларда (қалалық аудандарда) құрылатын эвакуациялық комиссиялар айналысады.

Кейінге қалдыруға болмайтын бөліп жайғастыру мен эвакуацияны өткізу үшін әскери, өндірістік және шаруашылық тасымалдарымен қамтылмаған қоғамдық көліктің барлық түрлері (теміржол, автомобиль, су көліктері), сондай-ақ жеке қоланыстағы көліктер пайдаланылады.

Қарсыластың шабуыл жасау қаупі артқанда және көліктер жеткіліксіз болған кезде халықты мүмкін болатын қирау аймақтары шегінен эвакуациялау мерзімі маңызды мәнге ие болады.

Мұндай жағдайда эвакуацияны аса қысқа мерзімде өткізуге мүмкіндік беретін аралас тәсіл пайдаланылады. Эвакуацияның аралас тәсілінің мәні – қалалардан халықты жаяу алып шығу және қолда бар көліктің барлық түрлерімен тасымалдаудың үйлестірілуінде. Бұл тәсіл негізгі тәсіл болып табылады.

Эвакуацияланушылардың міндеттері, олардың керек-жарақтары, қажетті жеке мүліктері, құжаттары мен азық-түліктері. Эвакуация бекетіндегі тәртіп, жүру бағыты және орналасатын орынға келу ережелер тәртібі

Эвакуацияға дайындық

1. Жиналу пунктінің нөмірін, оның мекенжайын, телефон нөмірін, эвакуация тәсілін білу қажет.

2. Эвакуация туралы хабарлама алғаннан кейін жиналу пунктіне жиналған кезде:

- терезелерді, желдеткіштерді, газ және су құбырлық бекіту шұраларын жабу, электр энергиясын ажырату;
- өзімен бірге төлқұжатты және басқа да қажетті құжаттарды, ақша алу;

- өзімен бірге маусым бойынша киімді, ішкі киімді, төсектік керек-жарақтарды, аяқ киімді (мүмкіндігінше – резеңке аяқ киімді), 2-3 тәулікке азық-түлік пен ауызсуды, қажетті дәрі-дәрмектерді алу;

- мектеп жасына дейінгі балаларға ақ матадан баланың тегі, аты, жөні, туған жылы, тұратын жері мен әкесі мен анасының жұмыс орындары көрсетілген, бирка тігу (жағаның астындағы киімнің ішкі жағынан).

Өзімен бірге алатын жүктің салмағы отбасының бір мүшесіне шаққанда 50 кг-нан аспауы тиіс. Жүк салынған сөмкеге иесінің тегі мен мекенжайы көрсетілген бирка бекіту.

Жиналу пунктіне келгеннен кейін:

1. Тіркеуден өту, эшелон нөмірін, вагон нөмірін немесе лек нөмірін, тағайындалған жерге аттану уақытын жазып алу.
2. Вагон немесе лектің аға қызметкерімен жеке танысу.
3. Көлікке отырғызу орнын, лектің сапқа тұруы мен қозғалыс бағытын білу.
4. Отырғызу жеріне үлкендердің басшылығымен ұйымдасқан түрде аттану.

Жолда кетіп бара жатқанда:

1. Жаяу немесе көлікпен жүрген кезде мінез-құлық ережелерін орындау және аға қызметкерлердің нұсқауларын орындау.
2. Жаяу жүрген кезде қозғалыс кезіндегі марш тәртібін сақтау. Қауіпсіздік іс-шараларын сақтау.
3. Көлікпен жүрген кезде қауіпсіздік іс-шараларын сақтау, одан аға қызметкердің рұқсатынсыз шықпау.

Эвакуациялау пунктiне келген кезде:

1. Қабылдау пунктінде тіркеуден өту және аға қызметкердің бастауымен орналастыру пунктiне аттану.
2. Эвакуацияланғандар жергiлiктi эвакуациялық органдардың рұқсатынсыз тұратын жер мен орынды таңдауға және бiр ауданнан басқа ауданға орын ауыстыруға құқығы болмайды.

Бөліп жайғастыру мен халықты эвакуациялауды ұйымдастыру мен өткізу бойынша барлық жұмыстар. АҚ объект бастығының жоспары мен нұсқауларына сәйкес жүзеге асырылады. Бөліп жайғастыру мен халықты эвакуациялауға басшылық жасау үшін объектіде эвакуациялық комиссия, ал ірі объектілерде бұған қоса эвакуациялық жиналу пунктер (ЭЖП) құрылуы мүмкін.

Бөліп жайғастыру мен халықты эвакуациялау арнайы эвакуациялық жиналу пункттері арқылы өткізіледі.

в) Қорытынды бөлім:

Сұрақтар:

1. Жаппай зақымдау ошақтары ненің салдарынан пайда болады?
2. Зілзалалар аймақтарында қандай іс-қимылдар жүргізіледі?
3. Жаппай зақымдану кезінде медициналық көмек көрсетудің ерекшеліктері туралы әңгімелендер.
4. Халықты эвакуациялау дегеніміз не?
5. Бөліп жайғастыру дегеніміз не?
6. Эвакуациялау және халықты бөліп жайғасыруды елді мекенде өткізу не үшін қажет?
7. Эвакуацияға дайындық дегеніміз не?

Тапсырма:

1. Эвакуациялық пункттеріне халықты жинағанда қандай іс-шаралар өткізіледі? Дәптерлеріңе жазыңдар.

2. Эвакуациялық пунктке келгенде қандай ережені ұстану керек? Дәптерлеріңе жазыңдар.
